

20-Avgust, 2026-yil

TURIZM SOHASINING BARQAROR RIVOJLANISHIDA RAQAMLI DAVLAT BOSHQARUVI VOSITALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI

O‘sarov Abdulla Davronqulovich

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti tadqiqotchisi

abdullo@samdu.uz

+99893-334-79-80

Annotatsiya: Mazkur tezisda turizm sohasining barqaror rivojlanishini ta’minlashda raqamli davlat boshqaruvi vositalaridan foydalanish imkoniyatlari tadqiq etilgan. Turistik axborotlarni integratsiyalash, raqamli monitoring, elektron davlat xizmatlari va ma’lumotlarga asoslangan boshqaruv qarorlarini shakllantirishning turizmni tartibga solishdagi ahamiyati yoritilgan. Turizm sohasida raqamli boshqaruv vositalarini o‘zaro integratsiyalash hamda ularning barqaror rivojlanish maqsadlariga yo‘naltirilishi bo‘yicha ustuvor yo‘nalishlar asoslangan.

Kalit so‘zlar: turizm, barqaror rivojlanish, raqamli boshqaruv, davlat boshqaruvi, raqamli platforma, monitoring, turistik axborot, raqamlashtirish.

ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНСТРУМЕНТОВ ЦИФРОВОГО УПРАВЛЕНИЯ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ ТУРИСТИЧЕСКОГО СЕКТОРА

Аннотация: В данной работе исследуются возможности использования инструментов цифрового управления для обеспечения устойчивого развития туристического сектора. Подчеркивается важность интеграции туристической информации, цифрового мониторинга, электронных государственных услуг и принятия решений на основе данных в регулировании туризма. На основе этих данных определены приоритетные области для взаимной интеграции инструментов цифрового управления в туристическом секторе и их ориентации на цели устойчивого развития.

Ключевые слова: туризм, устойчивое развитие, цифровое управление, правительство, цифровая платформа, мониторинг, туристическая информация, цифровизация.

OPPORTUNITIES OF USING DIGITAL GOVERNMENT TOOLS IN THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE TOURISM SECTOR

Annotation: This thesis explores the possibilities of using digital government tools in ensuring the sustainable development of the tourism sector. The importance of integrating

tourism information, digital monitoring, electronic government services and forming data-based management decisions in regulating tourism is highlighted. Priority areas for the mutual integration of digital government tools in the tourism sector and their orientation towards sustainable development goals are based on.

Keywords: *tourism, sustainable development, digital governance, government, digital platform, monitoring, tourist information, digitization.*

Zamonaviy iqtisodiy sharoitda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi turizm sohasini boshqarish mexanizmlarini ham sifat jihatidan o'zgartirmoqda. Turistik oqimlarning ortishi, turizm xizmatlari tarkibining diversifikatsiyalashuvi, bozor ishtirokchilari sonining ko'payishi hamda turistlarning ehtiyojlari tez o'zgarishi davlat boshqaruvi organlaridan tezkor va ishonchli axborot asosida qarorlar qabul qilishni talab etadi. Shu sababli raqamlashtirish turizm sohasida faqat xizmatlarni elektron shaklga o'tkazish vositasi emas, balki davlat tomonidan tartibga solish samaradorligini oshiruvchi muhim boshqaruv omiliga aylanmoqda.

Turizmning barqaror rivojlanishini ta'minlash nuqtayi nazaridan raqamli davlat boshqaruvining ahamiyati turistik faoliyat to'g'risidagi ma'lumotlarni to'plash, qayta ishlash va tahlil qilish, hududlardagi turistik oqimlarni monitoring qilish, infratuzilma yuklamasini baholash hamda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash choralari real ehtiyojlarga yo'naltirish imkoniyatlari bilan belgilanadi. OECD turizm siyosatida o'z vaqtida olinadigan, batafsil va ishonchli ma'lumotlar siyosat natijalarini kuzatish, yuzaga kelayotgan xavflarni aniqlash va barqaror rivojlanish bo'yicha qarorlarni asoslashda muhim ekanligini ta'kidlaydi.

O'zbekistonda ham turizmni raqamlashtirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. Xususan, 2024-yilda turizm xizmatlarini yagona platformaga integratsiyalash bo'yicha alohida Hukumat qarori qabul qilingan. Turizm sohasini boshqaruvchi vakolatli organning funksiyalarida ham yagona milliy reyestrlarni shakllantirish va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini faol joriy qilish vazifalari belgilangan.

Shu nuqtayi nazardan, mazkur tezisning maqsadi turizm sohasining barqaror rivojlanishini ta'minlashda raqamli davlat boshqaruvi vositalarining funksional imkoniyatlarini tizimlashtirish hamda ulardan foydalanish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlarini asoslashdan iborat.

Turizm sohasida raqamli davlat boshqaruvinini shakllantirish alohida elektron xizmatlarni joriy etish bilangina chegaralanmasligi lozim. Uning samaradorligi turizm bozorining turli ishtirokchilaridan olinadigan ma'lumotlarni yagona axborot makoniga integratsiyalash, ularni real vaqtga yaqin rejimda tahlil qilish va olingan natijalarni davlat boshqaruvi qarorlariga transformatsiya qilish imkoniyati bilan belgilanadi.

Xalqaro tajribada ham ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv turizm siyosatining muhim yo'nalishiga aylanmoqda. OECD turizmida raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt

20-Avgust, 2026-yil

boshqaruv hamda qaror qabul qilish imkoniyatlarini yaxshilayotganini qayd etadi. Shuningdek, turizm ma'lumotlarini almashish, boshqarish va integratsiyalash barqaror, chidamli va raqamli turizm ekotizimini shakllantirish bilan bog'lanmoqda.

1-jadval ma'lumotlari raqamli davlat boshqaruvining samaradorligi alohida texnologiyalar soniga emas, balki ularning o'zaro integratsiyasiga bog'liqligini ko'rsatadi. Yagona platforma va elektron reyestrlar axborot bazasini shakllantirsa, raqamli monitoring va ma'lumotlarni tahlil qilish vositalari ushbu axborotni boshqaruv qarorlariga aylantirish imkonini beradi. Elektron davlat xizmatlari esa davlat va turistik faoliyat subyektlari o'rtasidagi ma'muriy jarayonlarni soddalashtirishga xizmat qiladi.

1-jadval

Turizm sohasida raqamli davlat boshqaruvi vositalari va ularning funksional imkoniyatlari

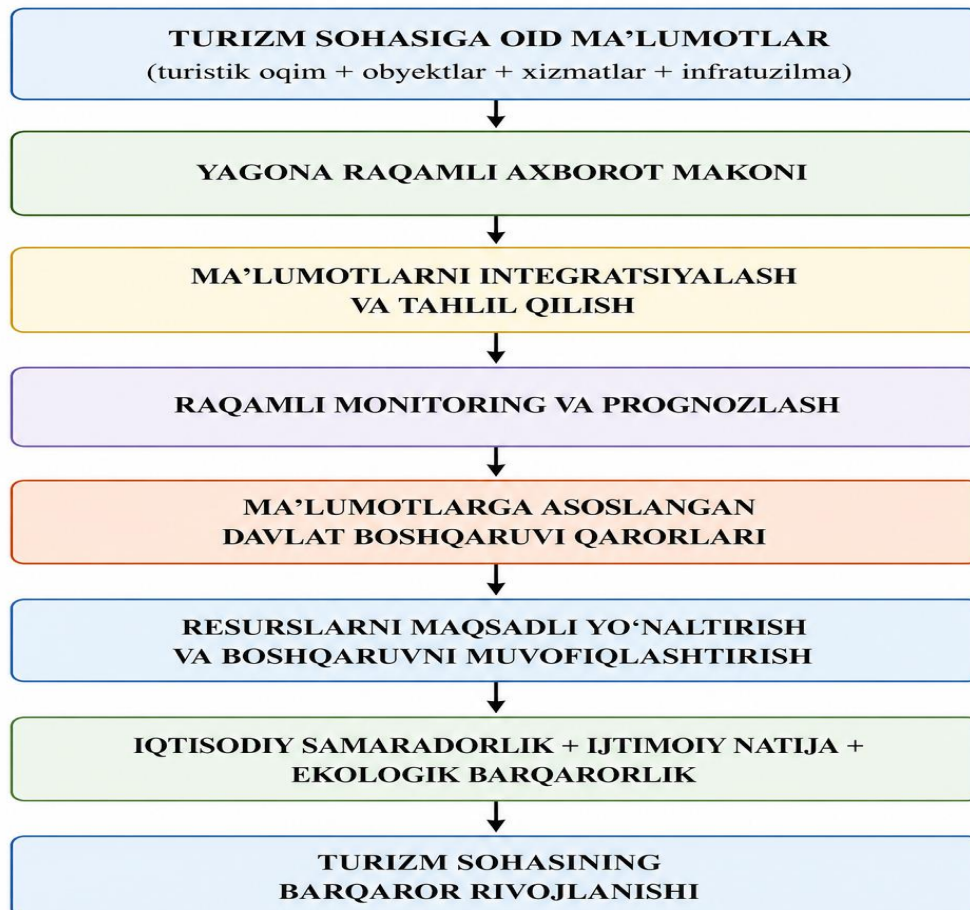
Raqamli boshqaruv vositalari	Asosiy funksiyasi	Davlat boshqaruvidagi natijasi
Yagona turistik raqamli platforma	Turistik xizmatlar va ma'lumotlarni yagona tizimga integratsiyalash	Axborot almashinuvi va boshqaruv muvofiqligining oshishi
Raqamli monitoring tizimi	Turistik oqimlar, xizmatlar va hududiy yuklamani kuzatish	Muammolarni tezkor aniqlash va boshqaruv choralari belgilash
Elektron davlat xizmatlari	Ruxsat berish, ro'yxatdan o'tkazish va boshqa jarayonlarni raqamlashtirish	Ma'muriy xarajatlar va vaqt sarfining qisqarishi
Yagona elektron reyestrlar	Turistik obyektlar, marshrutlar, gidlar va xizmat ko'rsatuvchilar haqidagi ma'lumotlarni tizimlashtirish	Ishonchli axborot bazasining shakllanishi
Turistik ma'lumotlar tahlili	Turistik talab va oqimlar dinamikasini tahlil qilish	Prognozlash va ma'lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish
Raqamli qayta aloqa	Turistlar va tadbirkorlarning murojaatlari hamda baholarini yig'ish	Xizmat sifati va davlat siyosatining natijadorligini monitoring qilish

O'zbekistonda mazkur yo'nalishda institutsional asoslar shakllanmoqda. 2024-yil 7-dekabrda 820-son qaror aynan turizmni raqamlashtirish va turizm xizmatlarini yagona platformaga birlashtirishga qaratilgan. 2026-yilda esa turistik obyektlar bo'yicha tizimlashtirilgan ma'lumotlar bazasini yaratishga qaratilgan raqamli loyiha taqdim etilgan. Ushbu platformaning davlat organlari va tahlilchilar tomonidan statistik hamda monitoring maqsadlarida foydalanilishi ham nazarda tutilgan.

Tahlil natijalariga ko'ra, turizm sohasidagi raqamli davlat boshqaruvini takomillashtirishda ma'lumotlarning integratsiyalashuvi alohida ahamiyatga ega. Turistik obyektlar, joylashtirish vositalari, transport, turistik oqim va xizmat ko'rsatuvchi subyektlar haqidagi ma'lumotlarning turli axborot tizimlarida tarqoq shakllanishi boshqaruv qarorlarining tezkorligini cheklashi mumkin. Ularni yagona raqamli ekotizim doirasida integratsiyalash turistik jarayonlarning yaxlit holatini kuzatish imkonini beradi.

20-Avgust, 2026-yil

Bundan tashqari, raqamlashtirishning keyingi bosqichi faqat ma'lumot yig'ishdan prognozli boshqaruvga o'tishni talab etadi. O'zbekistonda muhokama qilinayotgan zamonaviy raqamli turizm loyihalarida onlayn bronlash tizimlari, GPS, transport va mehmonxona ma'lumotlarini real vaqt rejimida integratsiyalash hamda sun'iy intellekt yordamida turistik oqimlarni prognozlash imkoniyatlari o'rganilmoqda.

1-rasm. Turizm sohasida raqamli davlat boshqaruvining konseptual modeli

1-rasmda taklif etilgan modelning asosiy xususiyati raqamlashtirishni yakuniy maqsad sifatida emas, balki ma'lumot → tahlil → monitoring va prognoz → boshqaruv qarori → barqaror natija zanjirini ta'minlovchi vosita sifatida talqin qilishdan iborat. Bunday yondashuv turizmni davlat tomonidan tartibga solishda qarorlarning tezkorligi va asoslanganligini oshirish, resurslarni ustuvor yo'nalishlarga taqsimlash hamda turizm rivojlanishining iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik natijalarini muntazam monitoring qilish imkonini beradi. Tadqiqot natijasida turizm sohasida raqamli davlat boshqaruvini rivojlantirishning uchta ustuvor yo'nalishi ajratildi: birinchidan, turizmga oid ma'lumotlarni yagona raqamli makonda integratsiyalash; ikkinchidan, statistik qayd etishdan tezkor monitoring va prognozlashga o'tish; uchinchidan, raqamli tahlil natijalarini davlat tomonidan tartibga solish va hududiy turizm siyosati bo'yicha qarorlar qabul qilish jarayoniga bevosita

bog‘lash. Ushbu yondashuv xalqaro miqyosda shakllanayotgan ma’lumotlarga asoslangan va muvofiqlashtirilgan turizm boshqaruvi tamoyillariga ham mos keladi.

Xulosa.

Tadqiqot natijalari turizm sohasining barqaror rivojlanishida raqamli davlat boshqaruvi vositalaridan foydalanish boshqaruv jarayonlarining tezkorligi, shaffofligi va axborot bilan ta’minlanganligini oshirish imkonini berishini ko‘rsatdi. Bunda raqamlashtirish alohida elektron xizmatlarni joriy etish bilan cheklanmasdan, turizmga oid ma’lumotlarni to‘plash, integratsiyalash, tahlil qilish va boshqaruv qarorlariga transformatsiya qilishning yaxlit tizimi sifatida shakllantirilishi lozim.

Turizm sohasida yagona raqamli platforma, elektron reyestrlar, raqamli monitoring, ma’lumotlarni tahlil qilish va prognozlash vositalarini o‘zaro integratsiyalash maqsadga muvofiq. Bunday tizim hududlardagi turistik oqim va infratuzilma yuklamasini tezkor baholash, davlat qo‘llab-quvvatlash choralari maqsadli yo‘naltirish hamda turizm siyosati natijadorligini monitoring qilish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Umuman, turizmni davlat tomonidan tartibga solishda “integratsiyalashgan ma’lumotlar → raqamli tahlil → monitoring va prognozlash → asoslangan boshqaruv qarori → barqaror rivojlanish” modelini qo‘llash taklif etiladi. Mazkur yondashuv raqamli davlat boshqaruvini turizmning barqaror rivojlanishini ta’minlovchi strategik vositaga aylantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Turizm to‘g‘risida”gi Qonuni. – 2019-yil 18-iyul, O‘RQ–549-son.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 7-dekabrda 820-son “Turizm sohasini raqamlashtirish va turizm xizmatlarini yagona platformaga birlashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 15-mayda 87-son “2025–2026-yillarda turistlar oqimini keskin ko‘paytirish va turistik xizmatlar ko‘lamini jadal kengaytirish orqali turizmning iqtisodiyotdagi o‘rni va ahamiyatini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni.
4. OECD. OECD Tourism Trends and Policies 2024. – Paris: OECD Publishing, 2024.
5. OECD. Creating Economic Prosperity through Inclusive and Sustainable Tourism: G7/OECD Policy Priorities Paper. – OECD Tourism Papers, No. 2024/01. – Paris: OECD Publishing, 2024.
6. OECD. Guidance to Design and Implement an Enhanced Governance Model for Tourism in Italy. – OECD Tourism Papers, No. 2025/14. – Paris: OECD Publishing, 2025.
7. OECD, European Union. Workshop on Tourism Data Sharing, Governance and Integration. – OECD Tourism Papers, No. 2025/16. – Paris: OECD Publishing, 2025.

20-Avgust, 2026-yil

8. O‘zbekiston Respublikasi Turizm qo‘mitasi. Turizm sohasini raqamlashtirish, turistik infratuzilma va yagona axborot platformalarini rivojlantirishga oid rasmiy materiallar. – Toshkent, 2026.

